

Kulturmiljø
Landskabstype
Tema
Tid
Emne

Daneflint
Strukturer på tværs af landskabet
Håndværk, industri og produktion
1880 – i dag
Roe- og flinteforarbejdning

Hovedtræk:

Daneflint A/S er placeret tæt ved kysten på en pynt og står markant i kontrast til det flade landskab. Bygningsanlægget omfatter den store fabriksbygning, bolig til direktøren og funktionærboliger, som ligger på Stenminevej før indgangen til fabriksanlægget.

Fabrikens grundlag er udnyttelse af naturressurser i form af kugleflint, og området ved stranden er fyldt med udgravningshuller fra den tidlige udgravning på land. I øvrigt ses skure, oplagsplads og læsserampe.

Daneflints kulturmiljø er autentisk og bærer præg af råstofproduktion af industriel karakter – såvel tidligere som i dag.

Sammenhæng med:

Saftstationen i Damme, Daneflint, Saftstationen i Holme, Roebanenettet

Bevaringstilstand:

Bygningerne er overalt noget medtaget af brug og slid. Skure, flintestenoplagsplads og læsserampe, der tilsammen afspejler håndteringen af flinten før og efter produktion, er fortsat i brug. Stedet har en høj grad af autenticitet forstået således, at bygningsanlægget har udviklet sig over tid, og at denne udvikling er en del af historien. De senere år har dog ikke medført væsentlige bygningsmæssige ændringer.

Området ved Hårbølle Pynt har siden 1995 været Fuglebeskyttelsesområde. Området ligger inden for strandbeskyttelseslinjen.

Bærende bevaringsværdier:

Daneflint er valgt som kulturhistorisk repræsentant for forarbejdning af den lokale resurse, flint. Desuden er der kun få fabrikker verden over, som producerer sand i syv størrelser til slibningsformål.

Den store fabriksbygning, udgravningshullerne fra den tidlige udgravning på land, skurene langs kysten og indkørselsvejen, oplagsplads og læsserampe er de bevaringsværdige elementer i kulturhistorisk henseende.

Afgrænsning:

Daneflints ydre matrikelskel, inkl. boligerne på Stenminevej. Kysten.

Sårbarhed:

Den store fabriksbygning er ombygget og bygget til gennem årene, men bygningens karakter og helheden er bevaret. Bygningen, som er kulturmiljøets absolut dominerende bygning, er sårbar overfor for hårdhændet og for ”fin” istandsættelse, så den djærve karakter mistes.

Skure og oplagsplads har ligeledes måttet tilpasse sig tidligere tiders behov, men har ikke i de sidste år ændret sig stort. For disse skures vedkommende er det især bebyggelsesmønsteret: lange parallelt liggende længer med lav taghældning, der er sårbart overfor ændringer. Hver længe kan bære småændringer, blot de underlægger sig hovedmønsteret.

Grusgravningsarealerne er sårbare overfor opfyldning og ændret brug.

Kulturmiljøet vil være sårbart over for ændringer ved ejerskifte, ligesom det er sårbart overfor forfald ved ophør af produktionen.

(**Fed** = beskrivende for dette KM)

Unik – Sjælden – Repræsentativ – **Egnsspecifik** – **Fungerende** – **Autentisk** - Historisk kildeværdi
Oplevelsesværdi – Identitetsværdi – Fortællerværdi – Diversitet – Homogenitet – **Sammenhæng med naturgrundlag**

Naturgrundlaget

Daneflint er lokaliseret ved Grønsund på grund af muligheden for nem optagelse af kugleflint, som vandrer langs kysterne rundt om Møn fra Møns Klint.

Daneflint fabrik ligger på Hårbølle Pynt, et strandvoldslandskab skabt af flintesten fra Møns Klint, transporteret til Hårbølle Pynt af strøm og bølger. Flinten blev oprindelig aflejret på pynten som en række strandvolde, men grundet tidligere tiders intense flintegravning fremtræder landskabet i dag fuldstændigt gennemhullet.

Landskabets hovedtræk

Nordøst for Daneflint er en række vandfyldte huller, hvoraf nogle er groet til som mose. Området er bevokset med dunhammer, pilebuske og birketræer. Nordvest for Daneflint ses et mere roligt græsbevokset landskab med spredte trægrupper og en smule lyng, men også med tydelige spor fra tidligere tiders flintegravning.

Selve fabriksgrunden på pynten er åben uden væsentlig beplantning, og man kan se langt nord op ad kysten.

Kulturhistoriske hovedtræk

Den kulturhistoriske baggrund for Daneflint A/S er, at to personer fra Leipzig blev sendt til Møn for - med stengreb og spande - at samle sortflint til porcelænsindustrien. Daneflint A/S fik i 1901 tilladelse til at opføre den første udskibningsbro ved Hestehaven, og fra 1916 blev der gravet med maskine. Interessen for dansk kugleflint var steget støt, og fra Hårbølle Bro blev der nu eksporteret materiale til det meste af verden. Under 2. verdenskrig blev fabrikken brændt ned af tyskerne, men i 1950'erne var fabrikken igen på fode. Frem til sidst i 1960'erne blev der arbejdet i toholdskift på Daneflint A/S.

Fabrikken var en vigtig lokal arbejdsplads for såvel faglærte som ufaglærte. Produktet bestod nu af både kugleflint til valser samt af knuste sten til sandpapir. Produktets afsætning blev muliggjort ved skibsfragt samt vejforbindelse over Vestmøn til hovedlandevejen – den senere A2.

I 1974 blev der foretaget en regulering af indvindingen under hensyntagen til kystsikringen, og i 1995 blev det meste af Grønsund udlagt til Fuglebeskyttelsesområde. Indvindingsrettighederne blev yderligere begrænset.

Indvindingen foregår i dag på minimum seks meter vand i Tolkedyb.

Langs Stenminevej før fabrikken, ligger direktørbolig og boliger til ansatte ligesom ved lignende industrianlæg. Områdets nomenklatur viser egnens tilknytning til virksomheden ved valg vejnavn for vejen, som fører til fabrikken.

Daneflint medvirker til fortsat opretholdelse af lokalsamfundet i Hårbølle med detailhandel på havnen og i landsbyen.

Siden 1898 har der været foretaget håndsortering af flint, og i løbet af den tid er der kun fremkommet fire oldtidsfund ved Tolkedyb.

Arkitektur:

Kulturmiljøet omfatter boligen i nr. 8, opført 1909, samt produktionsbygningerne i nr. 7, opført henholdsvis i 1934 og 1946, foruden driftsbygningerne nr. 10-12, opført 1910-1912. Bygningerne relateret til fabrikken ligger på Stenminevej 7, 10-12. Til fabriksanlægget hører bolig til direktøren og funktionærboliger, som ligger på Stenminevej før adgangen til fabriksanlægget.

Fabriksbygningen er placeret på den åbne pynt ud i vandet og står markant i kontrast til det flade landskab. Bygningen er fixpunkt for kigget nedad kysten fra Hårbølle Havn. Skurene omkring underlægger sig ganske den store bygning. Skurene ligger langs kysten, så der opstår et pladsrum mellem dem og den store bygning. Andre skure ligger med gavlen til indkørselsvejen og samler rummet dér, før det åbnes efter den lave kontorbygning med læsserampen foran. Arealerne omkring bygningerne er fyldt med udgravningshuller fra den tidlige udgravning på land og oplagsplads med stenbunker.

Den vældige fabriksbygning er det absolut mest dominerende element, der står i stor kontrast til det flade, kystnære areal. Samtidig giver den store bygning de ligeledes store flintestakke og vide pladser omkring skalamæssigt medspil.

Bygningen er formet efter produktionens behov med stærkt asymmetrisk placeret rygning, hvorfra en stor tagflade falder nedover bygningen. Det er dette tag, der dominerer, når man ankommer ad Stenminevej.

Vinduer og portes svenskrøde farve og de malede bogstaver "Daneflint" giver den grove bygning et vist forsonende skær. Vinduestakten er nogenlunde fast placeret på 1. og 2. sal, men underetagens åbninger er placeret efter de indre behov.